

Social utblick

Birger Stark

Samverkan – samarbete, om konsten att flytta ansvarsgränser

Med den utveckling som pågått i vårt samhälle under lång tid, där olika myndigheter och organ fått ett lagstiftat ansvar för samma verksamhetsområde, har många svårigheter uppstått. Lösningen på detta har ansetts vara ett utökat samarbete, samverkan över funktions- och ansvarsgränser. I många av dessa samverkansdiskussioner ingår socialtjänsten, inte bara för att den har stor betydelse utan också för att andra vet om och utnyttjar det yttersta vårdansvar som socialtjänsten har enl SoL. Utgångspunkten är att insatser, skall lämnas utifrån en normaliseringsprincip och i närmiljön, att parallella resurser ej skall byggas upp inom olika sektorer och att den enskilda människan också har fördel av att samverkan kan utvecklas. Krav på insatser från socialtjänsten framställs från psykiatri, långtids-sjukvård, hemsjukvård, omsorg om psykiskt handikappade, kriminalvård m.fl. Många olika former av samverkansprojekt utvecklas också. Delade insatser i boende i servicehus mellan sjukvård och serviceboende, hemsjukvård och socialtjänst, gemensamma satsningar i dagsjukvård för senil demens, boende i kollektiv form för psykiskt sjuka och handikappade är sådana exempel.

Frågan om formerna för samverkan och samarbete mellan ansvariga har i offentliga utredningar hanterats ytligt. Man har inte belyst konsekvenserna av ändrade ansvarsförhållanden med hänsyn till lagstiftning, kompetensfrågor mellan olika grupper, resursomfördelning eller organisationsförändringar. Därför är vi nu inne i en utveckling där ingen är medveten om var färden slutar eller vilka konsekvenser ett förändrat vårdansvar organisationer emellan får i ett längre perspektiv. Är det alldeles säkert att slutprodukten blir den vi eftersträvar?

Några konsekvenser borde analyseras: Hur långt

kan man driva kravet på att undvika parallella resurser mellan organisationer? Är vi redo att ta konsekvenser av att sociala, omvårdande insatser inom sjukvårdens institutioner övertas av socialtjänsten på sätt som sker i hemsjukvård? Vilka uppgifter kan omfördelas mellan sjukvård och socialtjänst inom psykiatri och omsorgsverksamheten om normaliseringsprincipen för dessa grupper kan ytterligare utvecklas? Om resurser frigörs på någon sida, hur skall garantier kunna tillskapas för att dessa resurser tillförs klart prioriterade områden? Detta är idag av yttersta vikt, i ett läge då nya insatser framförallt kan åstadkommas genom en omfördelning av resurser. Det finns många fler angelägna frågor att ställa sig inför den utveckling som pågår. Och dessa frågor bör ställas innan ansvarsförskjutningen mellan myndigheter visar upp en helt förvirrad och principlös bild över hela riket!

Socialutredningen framhöll att vårdansvar måste förenas med resursansvar. I det förändringsarbete som pågår är detta en faktor som beaktats mycket ytligt. Det borde vara rimligt att om primärvårdens hemsjukvård tar över vårdansvar från sluten sjukvård så skall resurser föras över. Det är tveksamt om detta sker! Om socialtjänsten genom ökade insatser bidrar till omstrukturering av psykiatri, då borde också resurser föras över. Det är tveksamt om fördelningen mellan psykiatri och socialtjänst av den sk 24-kronan följer detta mönster.

Det är troligt att det förändringsarbete som drivits gemensamt av vård/omsorgsansvariga varit till nytta för enskilda människor. Både inom äldreomsorgen och vården av psykiskt sjuka kan detta utläsas ur rapporter och utredningar kring enskilda projekt. Den utvecklingen riskerar att råka ut för bakslag om inte det fortsatta utvecklingsarbetet kan ta hänsyn till mer långsiktiga konsekvenser av förändringar i en traditionell ansvarsfördelning. Och detta skulle vara till skada för den enskilda människan. Blir det konsekvenserna av en spännande och okonventionell försöksverksamhet vore det olyckligt.

Okonventionella grepp och utvecklingar är angelägna, spännande och utgör ofta en utmaning men det är också värdefullt att använda fantasi, kunskap och erfarenhet för att försöka upptäcka vilken framtida verklighet vi håller på att skapa.